

КВАЛІМЕТРИЧНА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕТАПІВ КУБКА УКРАЇНИ З РАЛІ-СПРИНТУ 2008 Р

Олег РИБАК, Юрій БАЙЦАР, Юрій ЛЮБІЖАНІН, Юрій РИБАК

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Здійснено порівняльний аналіз якості організації та проведення усіх етапів Кубка України 2008 р. з ралі-спринту з використанням авторської методики кваліметричної рейтингової оцінки змагань, виявлені їх слабкі компоненти та розроблені практичні рекомендації для організаторів з метою приближення змагань 2009 р. до міжнародних вимог та підвищення їх якості.

Ключові слова: автоспорт, змагання, якість, кваліметрія, рейтинг, експерти, оцінка

Постановка проблеми. Інтеграції України у світове співтовариство істотно сприятиме проведення на її території міжнародних змагань найвищого рівня. Проте якість наших змагань часто не відповідає ні міжнародним вимогам, ні потенційним можливостям вітчизняних організаторів. Не є винятком і спортивно-технічні види спорту, у тому числі й найпопулярніший з них – автомобільний, який за рейтингом журналістів України у цьому році вийшов на п'яте місце серед усіх інших видів спорту.

Одним з найбільш дієвих засобів підвищення якості організації та проведення змагань, ефективного управління процесом в сучасних соціально-економічних умовах є контроль, оцінка та облік їх якості.

Роботу виконано згідно завдань теми 1.3.6.1.п. плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2006 – 2010 роки «Організаційні, програмно-нормативні та теоретико-методичні засади спортивної підготовки в спортивно-технічних та прикладних видах спорту».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема контролю, як обов'язкового елементу якісного функціонування системи, широко розглянута і проаналізована у науково-методичній літературі [1, 2, 3 та ін.]. Багатоаспектність функцій і принципів контролю вимагає якомога повнішого виконання найважливішої і найбільш значимої функції – діагностичної. Результати діагностики є практично єдиним джерелом інформації про стан процесу, точним вимірювачем, який би надавав науково обгрунтовані результати, що піддаються подальшій математичній обробці, так як правильна система оцінки є найважливішим системоутворюючим фактором активного керування розвитком виду спорту. Тому підвищити якість організації і проведення змагань та окреслити шляхи удосконалення окремих змагань, розробивши методичні вказівки для організаторів, дозволить використання об'єктивної рейтингової системи їх оцінки [4, 5].

Кожна з існуючих систем оцінки автомобільних змагань, які у різні роки використовувалися в Україні, носить відбиток суб'єктивності, має ряд істотних недоліків і не може бути використана для об'єктивної і простої кількісної оцінки якості організації і проведення змагань. Так, у звіт спостерігача включені питання, які виходять за його компетенцію, або є обов'язковими до виконання; він повинен оцінити якість підготовки документації при відсутності чітких вимог до неї, є багато загальних неконкретних питань. Усі існуючі системи у певній мірі запозичені та орієнтовані на вимоги Міжнародної Автомобільної Федерації (ФІА), багато з яких (наприклад, вертольоти, обладнання рятувальних екіпажів, апаратура супутникового слідкування за автомобілями і т. ін.) практично недоступні вітчизняним організаторам, а деякі дуже важливих і першочергових питань (підготовка траси, якість процедури відкриття і закриття змагання оформлення звітних документів та ін.) не враховані взагалі [4].

Оцінка окремих аспектів якості організації і проведення змагань за допомогою системи, яка враховує основні принципи кваліметрії та специфіки автомобільного спорту, дозволить підвищити її об'єктивність, точність (діагностичну спроможність) та дієвість в тому, що сприятиме окресленню та уточненню основних напрямків подальшого удосконалення цих змагань, підвищенню якості змагань у майбутньому, а також стимулюватиме організаторів, учасників і спонсорів. Оцінюючи рівень організації та проведення ралі, спостерігачі фактично оцінюватиме якість роботи Організатора та його служб згідно теорії педагогічної кваліметрії та кваліметрії спорту, фундаментальні принципи якої закладені в основі запропонованої системи [5].

Однак, на даний час запропонована нами у [4, 5] система рейтингової оцінки етапів змагань не була використана на практиці для порівняльної оцінки етапів Чемпіонату України з ралі і розробки практичних рекомендацій організаторам цих змагань метою підвищення їх якості, тому обрана тема дослідження є актуальною.

Мета дослідження. Підвищення якості організації та проведення Чемпіонату України з ралі 2009 р.

Завдання дослідження.

1. Здійснити порівняльний аналіз якості організації і проведення етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р. за системою рейтингової оцінки, запропонованою нами у [4, 5].
2. Розробити практичні рекомендації організаторам етапів Кубка України з ралі-спринту для підвищення якості їх змагань у 2009 р.

Методи дослідження.

1. Теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної і спеціальної літератури.
2. Вивчення документальних матеріалів (методичних рекомендацій ФАУ, звітів спостерігачів та інспекторів трас, звітів про змагання і т.ін.).
3. Педагогічне спостереження змагальної діяльності спортсменів-автогонщиків.
4. Методи математичної статистики.

Методологічною і теоретичною основою дослідження стали принципи та положення теорії педагогічних вимірювань (Б.Г. Сладкевич, 1980 [6]; В.П. Беспалько, 1989 [7]; К.В. Камп, 1991) [8] і теорії кваліметрії (А.В. Гличев, 1983 [2]; А. Субетто, 1986 [1]).

Результати дослідження та їх обговорення.

Розроблена нами [4, 5] система рейтингового оцінювання якості підготовки та проведення змагань з авторалі була застосована спостерігачами Оргкомітету Кубка України з ралі-спринту 2008 р. для оцінки усіх чотирьох його етапів – ралі «Буковинська зима – 2008» (листопад 2008 р., м. Вижниця – I етап), ралі «Буковина – 2008» (червень 2008 р., м. Вижниця – II етап), ралі «Львівський стандарт – 2008» (жовтень 2008 р., м. Сколе – III етап) та ралі «Львівське – 2008» (листопад 2008 р., м. Східниця – IV етап).

Наведені на рис. 1 і в таблиці 1 дані дозволяють ствердити наступне:

а) організатори етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р. одержали приблизно однакову підсумкову оцінку своєї роботи (різниця між найбільшою і найменшою сумою балів становить лише 13 балів – 9 %);

б) усі чотири оцінки вельми далекі від максимально можливої (150 балів), а саме: 46,7 – 53,7 % від максимуму, тобто кожен Організатор має значні резерви для покращення якості організації і проведення своїх ралі;

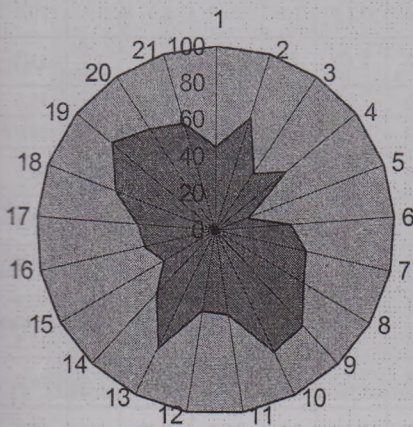
в) позитивним для усіх ралі, якість організації і проведення яких оцінювалися, є порівняно високі оцінки за підготовку документів безпеки та за високий рівень суддівства змагань Офіційними Особами; резерв їх подальшого підвищення – чіткіше дотримання термінів підготовки і подачі відповідних документів, сплати внесків у ФАУ та проведення візитів по трас. Високо оцінені і інші компоненти, серед яких добра організація процесу ознайомлення екіпажів з трасою та чітке дотримання програми змагання і розкладу руху першої машини. Основний резерв підвищення оцінок за ці компоненти – виключення затримок машин на ралі шляхом завчасної розстановки на спеціальних ділянках (СД) служб безпеки (в тому числі чергу співробітників охорони правопорядку і спортивних патрулів), а також глибше ознайомлення

тизації термінів урочистих церемоній відкриття і закриття змагань. Високо оцінена і робота Офіцерів по зв'язку з учасниками, яка залежить не тільки від кваліфікації самого Офіцера, а й від попереднього укладання плану його роботи, публікації фото в Індивідуальному Регламенті та на офіційній дошці оголошень, та відповідній його ідентифікації (бейдж-ідентифікатор і спеціальний жилет);

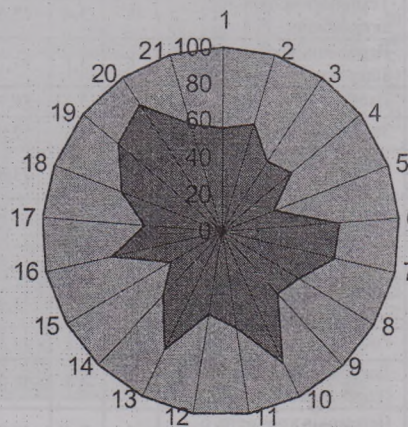
г) недопустимим для всіх етапів Кубка є незадовільне дотримання вимог Планів безпеки;

д) за своєю структурою оцінки окремих ралі істотно відрізняються між собою, що дозволяє прогнозувати різке підвищення якості всіх оцінених змагань шляхом урахування досвіду інших Організаторів;

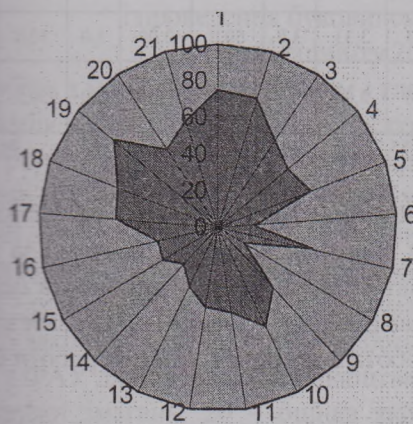
е) очевидно є подібність між собою структури оцінок буковинських (першого і другого) та львівських (третього і четвертого) етапів. Це можна пояснити фактом їх організації одними і тими ж клубами – Чернівецьким обласним автомобільним клубом (ЧоАК) «Буковина» і Галицьким Автомобільним Клубом (ГАК).

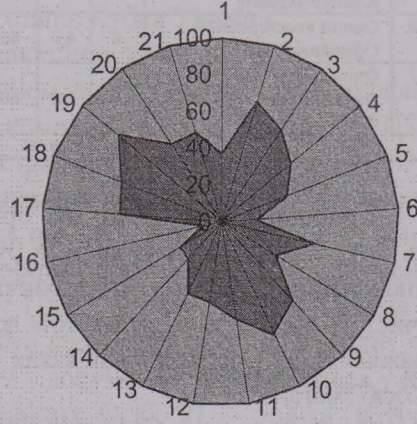
«Буковинська зима – 2008»
(перший етап Кубка)

«Буковина – 2008»
(другий етап Кубка)

«Львівський стандарт – 2008»
(третій етап Кубка)

«Львівське – 2008»
(четвертий етап Кубка)

Рис. 1. Результати кваліметричної оцінки якості організації

проведення етапів Кубка ФАУ «Україна» з ралі-спринту 2008 р. (відносні показники у %)

Результати кваліметричної оцінки чотирьох етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р

№ п/ч	Назва і короткий зміст компонентів, які підлягають оцінюванню	Рейтинг	«Буковинська зима – 08»			«Буковина – 08»			«Львівський стандарт – 08»			«Львівський стандарт – 08»	
			бали	% розд	% сум	бали	% розд	% сум	бали	% розд	% сум	бали	% розд
1	Робота з місцевим населенням і глядачами	9	4,1	45,6	2,73	5,0	55,6	3,33	6,7	74,4	4,47	3,3	36,7
2	Ознайомлення екіпажів з трасою ралі	8	5,1	63,8	3,4	4,8	60,0	3,20	5,9	73,8	3,93	5,5	68,8
3	Організація роботи КСК ралі та Спостерігача	6	2,2	36,7	1,47	2,7	45,0	1,80	3,4	56,7	2,27	3,6	60,0
4	Комплектація і робота штабу, ЦКР та офісів	8	4,0	50,0	2,67	4,0	50,0	2,67	4,0	50,0	2,67	4,0	50,0
5	Робота Секретаріату, адміністрат. перевірка	7	1,3	18,6	0,29	2,2	31,4	1,47	3,8	54,3	2,53	2,7	38,6
6	Технічний контроль автомобілів	8	3,4	42,5	2,27	5,3	66,3	3,53	1,6	20,0	1,07	1,6	20,0
7	Церемонія урочистого відкриття	6	3,1	51,7	2,07	3,9	65,0	2,60	3,2	53,3	2,13	3,2	53,3
8	Парк сервісу	6	3,4	56,7	2,27	3,0	50,0	2,00	1,0	16,7	0,67	2,1	35,0
9	Закритий парк	5	3,6	72,0	2,40	2,3	46,0	1,53	2,2	44,0	1,47	2,9	58,0
10	Дотримання програми змагань і розкладу руху	8	5,9	73,8	3,93	6,4	80,0	4,27	4,8	60,0	3,20	5,5	68,8
11	Хронометраж та суддівські пости	8	3,8	47,5	2,53	4,3	53,8	2,87	3,8	47,5	2,53	4,3	53,8
12	Спеціальні ділянки	9	4,1	45,6	2,73	4,2	46,7	2,80	4,0	44,4	2,67	4,0	44,4
13	Робота Офіцера по зв'язках з учасниками	7	5,0	71,4	3,33	5,0	71,4	3,33	2,5	35,7	1,67	3,0	42,9
14	Робота з пресою	8	3,8	47,5	2,53	3,8	47,5	2,53	2,2	27,5	1,47	2,2	27,5
15	Дотримання інших вимог Плану безпеки	10	3,3	33,0	2,20	3,3	33,0	2,20	3,6	36,0	2,40	2,6	26,0
16	Церемонія урочистого закриття змагання	6	2,4	40,0	1,60	3,8	63,3	2,53	2,1	35,0	1,40	0,6	10,0
17	Робота з рекламодавцями або спонсорами	7	3,0	42,9	2,00	3,0	42,9	2,00	4,0	57,1	2,67	4,0	57,1
18	Вхідні документи у ФАУ для свідцтва	5	3,0	60,0	2,00	3,0	60,0	2,00	3,0	60,0	2,00	3,0	60,0
19	Документи безпеки у Комітет безпеки	8	6,0	75,0	4,00	6,0	75,0	4,00	6,0	75,0	4,00	6,0	75,0
20	Оцінка якості роботи Офіційних Осіб	6	4,0	66,6	2,67	5,0	83,3	3,33	3,0	50,0	2,00	3,0	50,0
21	Оцінка Звіту про змагання в Дирекцію ФАУ	5	3,0	60,0	2,00	3,0	60,0	2,00	3,0	60,0	2,00	3,0	50,0
Всього:			150	77,5	51,67	83,6	55,73	76,8	51,20	70,1	47,7	47,7	47,7

Глибший аналіз недоліків організації та проведення буковинських і львівських етапів (див. рис. 2 і табл. 2) показав, що буковинські етапи явно переважають львівські за кількістю компонентів, як організація технічного контролю автомобілів і парків сервісу та церемонія урочистого відкриття ралі, а також дотримання програми змагань, інформаційне забезпечення екіпажів з боку Офіцера по зв'язках з учасниками, робота з пресою та оцінка роботи Офіційних осіб змагання.

Таким чином, львів'янам слід звернути особливу увагу на організацію технічного контролю автомобілів на СТО у спеціальних боксах, облаштування парків сервісу на закритих територіях з відповідною інфраструктурою, облаштування місць урочистого відкриття ралі стартовою естакадою, аркою, сценою та V.I.P. – зонами і ширшим залученням представників міських адміністрацій, артистів та глядачів. Доцільно також більш детально підходити до вчасної розстановки персоналу безпеки на трасах СД, залучення персоналу для обслуговування змагань кваліфікованих Офіційних осіб (особливо Офіцера по зв'язках з учасниками).

никами) та належного забезпечення умов їх роботи. Особливу увагу слід скерувати на організацію прес-центру, акредитацію, інформаційне забезпечення і транспортування журналістів.

Львівські етапи істотно кращі за організацією ознайомлення екіпажів з трасою ралі та за роботою Колегії Спортивних Комісарів (КСК) і Спостерігача ФАУ, роботою секретаріату і залученням до підтримки своїх змагань спонсорів і рекламодавців, тому буковинцям необхідно більш серйозно підійти до належного забезпечення роботи КСК і працівників секретаріату (це побутові умови, приміщення, транспорт, обладнання, допоміжний персонал тощо), серйозно змінити підхід до залучення у свої проекти спонсорів і рекламодавців.

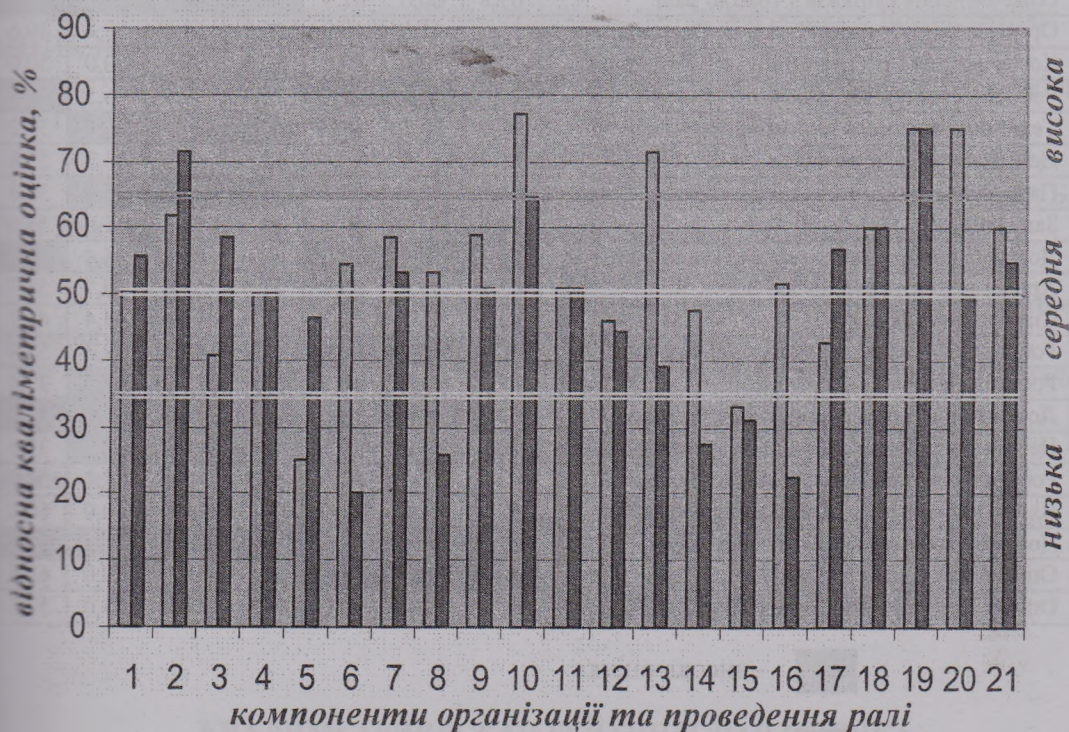

Рис. 2. Середні рейтингові кваліметричні оцінки якості організації і проведення буковинських і львівських етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р. (відносні показники у %):

1 – робота з місцевим населенням і глядачами; 2 – ознайомлення екіпажів з трасою ралі; 3 – організація роботи КСК ралі та Спостерігача ФАУ; 4 – комплектація і робота штабу, ЦКР та офісу результатів; 5 – робота Секретаріату, адміністративна перевірка; 6 – технічний контроль автомобілів; 7 – церемонія урочистого відкриття; 8 – парк сервісу; 9 – закритий парк; 10 – дотримання програми змагань і розкладу руху першого автомобіля; 11 – хронометраж та суддівські пости; 12 – спеціальні ділянки; 13 – робота Офіцера по зв'язках з учасниками; 14 – робота з пресою; 15 – дотримання інших вимог Плану безпеки; 16 – церемонія урочистого закриття змагання; 17 – робота з рекламодавцями або спонсорами; 18 – вхідні документи у ФАУ для одержання Свідоцтва Організатора; 19 – документи, що подаються у Комітет безпеки змагань; 20 – оцінка якості роботи Офіційних Осіб; 21 – оцінка Звіту про змагання в Дирекцію ФАУ).

- буковинські етапи (I-й і II-й)
- львівські етапи (III-й і IV-й)

**Середні рейтингові кваліметричні оцінки компонентів організації
та проведення буковинських і львівських етапів
Кубка України з ралі-спринту 2008 р.**

№ п/ч	Назва і короткий зміст компонентів, які підлягають оцінюванню	ЧоАК «Буковина»			ГАК (Львів)		
		I	II	сер.	III	IV	сер.
1	Робота з місцевим населенням і глядачами	45,6	55,6	50,6	74,4	36,7	55,6
2	Ознайомлення екіпажів з трасою ралі	63,8	60,0	61,9	53,8	58,8	55,6
3	Організація роботи КСК ралі та Спостерігача	36,7	45,0	40,9	56,7	60,0	58,8
4	Комплектація і робота штабу, ЦКР та офісів	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
5	Робота Секретаріату, адміністрат. перевірка	18,6	31,4	25,0	54,3	38,6	46,7
6	Технічний контроль автомобілів	42,5	66,3	54,4	20,0	20,0	20,0
7	Церемонія урочистого відкриття	51,7	65,0	58,4	53,3	53,3	53,3
8	Парк сервісу	56,7	50,0	53,4	16,7	35,0	20,0
9	Закритий парк	72,0	46,0	59,0	44,0	58,0	50,0
10	Дотримання програми змагань і розкладу руху	73,8	50,0	61,9	60,0	68,8	64,4
11	Хронометраж та суддівські пости	47,5	53,8	50,7	47,5	53,8	50,7
12	Спеціальні ділянки	45,6	46,7	46,2	44,4	44,4	44,4
13	Робота Офіцера по зв'язках з учасниками	71,4	71,4	71,4	35,7	42,9	35,7
14	Робота з пресою	47,5	47,5	47,5	27,5	27,5	27,5
15	Дотримання інших вимог Плану безпеки	33,0	33,0	33,0	36,0	26,0	30,0
16	Церемонія урочистого закриття змагання	40,0	63,3	51,7	35,0	10,0	20,0
17	Робота з рекламодавцями або спонсорами	42,9	42,9	42,9	57,1	57,1	57,1
18	Вхідні документи у ФАУ для свідоцтва	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
19	Документи безпеки у Комітет безпеки	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0
20	Оцінка якості роботи Офіційних Осіб	66,6	83,3	75,0	50,0	50,0	50,0
21	Оцінка Звіту про змагання в Дирекцію ФАУ	60,0	60,0	60,0	60,0	50,0	50,0

 - висока оцінка

 - низька оцінка

Перспективи подальших досліджень. Ураховуючи поступовий перехід організаторів автомобільних змагань до вимог ФІА та необхідність урахування набраного в 2008 році досвіду для подальшого удосконалення використаного нами пілотного програми змагань з ралі, на 2009 рік, запланована повторна експертна оцінка вагомості запропонованих і виділення нових компонентів оцінки змагань з ралі, а також розробка комп'ютерної програми автоматичного підрахунку балів для зручності оформлення Спостерігачем ФАУ звіту.

Висновки

1. Аналіз оцінок якості організації і проведення етапів Кубка України з ралі-спринту 2008 р. показав, що усі змагання одержали приблизно однакову підсумкову оцінку за виконання роботи, хоча усі чотири оцінки далекі від максимально можливої (150 балів), і складають 53,7 % від максимуму.

2. Позитивною для усіх ралі є висока оцінка підготовки документів безпеки та суддівства змагань, а також хороша організація процесу ознайомлення екіпажів з трасою та чітке дотримання програми змагання і розкладу руху першого автомобіля та кваліфікована робота Офіцерів по зв'язку з учасниками. Недопустимим для всіх етапів Кубка є невиконання дотримання передбачених Планами безпеки вимог.

3. За своєю структурою оцінки окремих ралі істотно відрізняються між собою. Очевидною є деяка подібність структури оцінок буковинських та львівських етапів, що можна пояснити їх організацією одними і тими ж клубами. Буковинські етапи явно переважають

львівські за такими компонентами, як організація технічного контролю автомобілів, парків сервісу та церемонії урочистого відкриття ралі, а також дотримання програми змагань, інформаційне забезпечення екіпажів з боку Офіцера по зв'язках з учасниками, робота з пресою та оцінка роботи Офіційних осіб змагання, а львівські етапи істотно кращі від буковинських за організацією ознайомлення екіпажів з трасою ралі та роботи КСК і Спостерігача ФАУ, роботою секретаріату і залученням до підтримки своїх змагань спонсорів і рекламодавців.

Список літератури

1. Субетто А. И. Квалиметрия. Современное состояние и перспективы развития // *Методика и практика оценки качества продукции на Ленинградских предприятиях.* – Л. : ЛДНТП, 1986. – С. 4 – 10.
2. Гличев А. В. Прикладные вопросы квалиметрии / А. В. Гличев, Г. О. Рабинович, М. И. Примаков, М. М. Синицин. – М. : Изд-во стандартов, 1983. – 136 с.
3. Калейчик М. М. Квалиметрия / М. М. Калейчик. – М: МГИУ, 2006. – 322 с.
4. Байцар Ю. І. Рейтингова система оцінки автомобільних змагань / Юрій Байцар, Юрій Любіжанін, Юрій Рибак // *Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури та спорту.* – Л., 2008. – Вип. І. – Т. 3. – С. 278 – 284.
5. Рибак О. Ю. Кваліметрична оцінка автомобільних змагань – основа контролю та керування їх якістю // *Теорія та методика фізичного виховання.* – Х., 2008. – № 7. – С. 7 – 12.
6. Сладкевич Б. Г. Контроль знаний и обратная связь в обучении / Б. Г. Сладкевич. – Л., 1980. – 59 с.
7. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалко. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
8. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика : пер. с нем. / К. Ингенкамп – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.

КВАЛИМЕТРИЧЕСКАЯ РЕЙТИНГОВАЯ ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ ЭТАПОВ КУБКА УКРАИНЫ С РАЛЛИ-СПРИНТА 2008 Р

Олег РЫБАК, Юрий БАЙЦАР, Юрий ЛЮБИЖАНИН, Юрий РЫБАК

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Осуществлен сравнительный анализ качества организации и проведения этапов Кубка Украины 2008 г. по ралли-спринту с использованием авторской методики квалиметрической рейтинговой оценки соревнований, выявлены их слабые компоненты и разработаны практические рекомендации для организаторов с целью приближения соревнований в 2009 г. к международным требованиям и повышения их качества.

Ключевые слова: автоспорт, соревнование, качество, квалиметрия, рейтинг, экспертная оценка.

QUALIMETRICAL PREFERENTIAL QUALITY EVALUATION OF THE ORGANIZATION AND CONDUCTING THE STAGES OF UKRAINIAN CUP IN RALLY-SPRINT 2008

Oleg RYBAK, Juriy BAYCAR, Juriy LYBIZHANIN, Juriy RYBAK

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The comparative analysis of organization and conducting of all of the stages of the Cup's stages in 2008 in rally-sprint with the use of qualimetical preferential competition quality was performed their weak components were discovered and practical recommendations to the organizers in order to approach the competitions in 2009 to the international demands an increase of their quality were revealed.

Key words: motorsport, competition, quality, qualimetry, rating, experts, estimation